

NYE MENINGER

Vekten av ord

De fleste politikerne har sagt at hendelsene denne sommeren bør få konsekvenser for ordbruken i politikken. Det bør den også få for ordbruken i idretten og i omtalen av idrett. (...) Bomben i regjeringskvartalet og henrettelsene på Utøya er kriminalitet av verste sort. Hendelsene kan beskrives som katastrofe og tragedie. 77 er drept i terrorudåden (69 på Utøya, 8 i Oslo sentrum) og 90 er skadet (66 skadet på Utøya, 30 skadet i Oslo sentrum). (...) Mange idrettslag har også mistet ledere eller utøvere. I tiden etter 22/7 har idretten vist at den kan samle lokalsamfunnet. Mange idrettslag har aktivt hjulpet etterlatte og pårørende, og det har vært mange minnemarkeringer på norske idrettsbaner – blant annet med ett minutt stillhet. I den sammenheng kan det være verdt å reflektere over vekten av ord. (...) I Aftenposten i februar var det en artikkel om fy-ord i norsk idrett. I artikkelen ønsket blant annet Erlend Hem ved Olympiatoppen ordet sinnssyk ut av vokabularet til norske idrettsutøvere. Hem har en fortid i psykiatrien og han vet hva begrepet faktisk innebærer. Jeg mener at begrepene katastrofe og tragedie også må brukes med varsomhet. (...) Proporsjoner er viktig, og så lenge det ikke er snakk om død og store ulykker skal man være forsiktig med å bruke sterke ord på det som egentlig er bagateller.

Les hele innlegget til Andreas Selliaas på nyemeninger.no.

” Vi har en regjering i Norge med ekstremt lave ambisjoner for norsk skole.

Oslos skolebyråd Torger Ødegaard i innlegg om framtidens skole.

HALVOR FINNESS TRETIVOLL
Debattredaktør

Kronikk: 6000 tegn inkl. mellomrom.
Hovedinnlegg: 4000 tegn.
Innlegg/replik: 2000 tegn.
Kortinnlegg: 800-1500 tegn.
Sendes til: debatt@dagsavisen.no

Legg ved portrettfoto. Innleggene kan legges ut på nett. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innleggene.

OLJEFONDET: Det er på tide med et «finansielt solidaransvar», der investorer ikke bare står ansvarlige for de selskapene de direkte plasserer pengene sine i, men også andre selskaper nedover i eierskapskjeden.

Etikk opp i røyk

KRONIKK

VICTOR LUND
SHAMMÅS

Mastergradsstudent i sosiologi

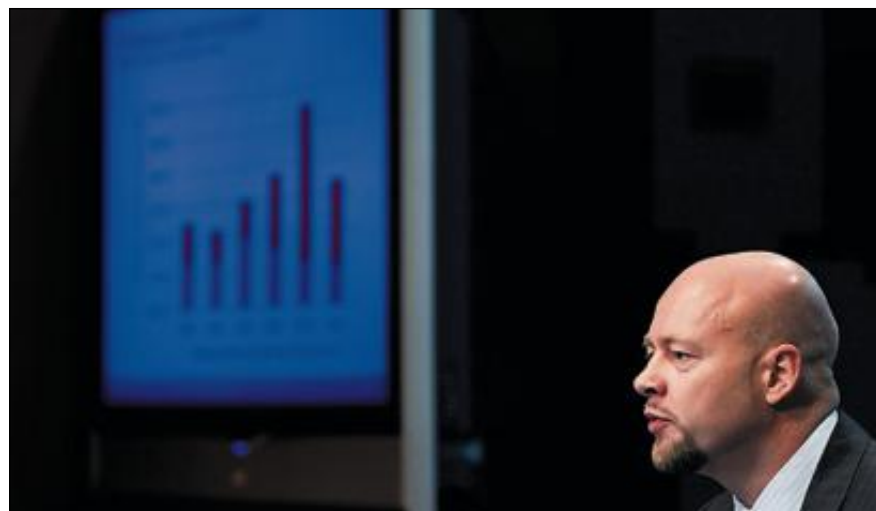
Finnes det en etisk finanskapitalisme? Det påstår de som har arbeidet for å innføre etiske retningslinjer for investeringer i Oljefondet. Løftet fra pengeforvalterne har imidlertid vist seg å være vanskelig å innfri, mye på grunn av måten verdensøkonomien er strukturert på, hvor «alt henger sammen med alt», for å låne Gro Harlem Brundtlands ord. Fondet kan ikke unngå å stadig bryte de etiske kravene fra Finansdepartementet: Selv etter å ha solgt seg ut av direkte eierskap i ett upassende foretak, fortsetter Oljefondet å tilføre kapital til selskaper og fond som i sin tur eier store poster i det samme uetiske foretaket.

For å bevise dette er det greiest å ta utgangspunkt i regelen som forbyr investeringer i tobakksselskaper – regelen er mindre tvetydig enn, for eksempel, regelen om våpeninvesteringer, hvor en rekke forbehold spiller inn. Om tobakk heter det ganske enkelt i Finansdepartementets retningslinjer at «fondets midler skal ikke være investert i selskaper som selv eller gjennom enheter de kontrollerer ... produserer tobakk.» I en «tilrådning om utelukkelse av selskaper som produserer tobakk» av 22. oktober 2009 lister så myndighetene opp 17 ulike tobakksselskaper som fondet skal selge seg ut av, blant dem tunge aktører som British American Tobacco, Philip Morris og snusprodusenten Swedish Match.

Så langt, så godt. Ifølge den siste beholdningslisten fra nyttårsaftnen 2010 som er publisert av Norges Bank Investment Management (NBIM), enheten som forvalter Oljefondet, eier ikke fondet aksjer i tobakksgiganten British American Tobacco. Eller? Man må grave litt for å finne det egentlige svaret. Oljefondet eide aksjer til en verdi av 10,89 milliarder kroner i finansselskapet BlackRock Inc., aksjer for cirka 374 millioner kroner i det britiske finansforetaket Legal & General Group, samt aksjer til rundt 205 millioner kroner i det luxembourgske finansforetaket Reinert Investments. Alle disse tre enhetene står oppført som de tre største eierne i British American Tobacco Plc. Ifølge selskapet eide disse tre enhetene, per 16. juni i år, til sammen 14,88 prosent av aksjene.

Enkelt fortalt betyr det at det norske Oljefondet rent faktisk investerer i selskaper som «gjennom de enheter de kontrollerer ... produserer tobakk.»

Selskapet bak Marlboro og Virginia Slims eies også indirekte av Oljefondet. Philip Morris International hadde et driftsresultat på over 11 milliarder dollar i fjor, og er dermed et attraktivt investeringsobjekt. Et amerikansk finansselskap, State Street Corp, var en av selskapets største eiere med 4,29 prosent av aksjene i tobakksgiganten,

Yngve Slyngstad i Norges Bank skal sørge for at Oljefondets investeringer ikke bryter med Finansdepartementets etikkreglement. Ifølge kronikkforfatteren skjer ikke dette. Når alt henger sammen med alt, er det vanskelig å slippe uskyldssren fra børsspill, skriver han.

FOTO: BERIT ROALD, SCANPIX

ifølge tall fra utgangen av mars i år. Oljefondet eide aksjer i State Street til cirka 675 millioner kroner, ifølge Norges Banks seneste beholdningsliste. Bank of America har også vært en av Philip Morris sine største eiere med sin part på 1,55 prosent av aksjene – og Oljefondet eide aksjer til rundt 5,10 milliarder kroner i banken.

Hvorvidt dette utgjør et brudd på Oljefondets etikkregler er et spørsmål som kretser rundt forståelsen av begrepet «kontroll». Hva vil det si at noen kontrollerer et selskap som produserer tobakk? Forsvarerne av fondet vil nok argumentere med at små aksjeposter i selskaper som i sin tur «kun» eier små poster i uetiske foretak ikke utgjør kontroll – siden man ikke har majoritet ved generalforsamling og følgelig ikke kan trumfe igjennom én enkelt aksjonærs vilje overfor ledelsen. Men dette er bare en av flere mulige tolkninger. Analogien til folkestyret er klar: Ingen enkelt borger i Norge kontrollerer landet, men samlet sett kontrollerer folket den politiske utvikling her til lands (forhåpentligvis).

I tillegg må man forstå hensikten med etiske reguleringer. Det er å hindre at allmuens midler går til vedtatt umoralske formål. Og hva betyr aksjeeierskap om ikke det å tilføre kapital til et selskap og følgelig tillate det å operere videre, gjennomføre sine visjoner, og så videre? Selv (tilsynelatende) små summer til et selskap som i sin tur tilfører tilsynelatende små summer til et annet selskap, er penger rett i kassa til, i dette tilfelle, vedtatt uetiske tobakksgiganter.

Til syvende og sist vil dette altså være et dårlig forsvar, siden Oljefondet i en rekke saker faktisk har en betydelig stemmegivende innflytelse på ulike generalforsamlinger. Fondet kontrollerte 7,49 prosent av stemmene i BlackRock ved utgangen av fjoråret, en ikke

uanselig andel. Da Framtiden i våre hender avslørte BlackRocks etikkbrudd tidligere i år, svarte Norges Bank at de «kommenterer ikke enkeltinvesteringer».

Etter år med slurv og ansvarsfraskrivelse har byggebransjen begynt å operere med såkalt «solidaransvar», der oppdragsgivere har ansvar for arbeidsforholdene ved alle underleverandører nedover i kontraktskjeden. Kanskje er det på tide å snakke om et «finansielt solidaransvar» hvor investorer ikke bare står ansvarlige for de selskapene de direkte plasserer pengene sine i, men også andre selskaper nedover i eierskapskjeden – en slags «Etisk Kapitalisme 2.0».

Alt er integrert med systemets andre bestanddeler innenfor den globaliserte verdensøkonomien. Det er en halvhjertet bevegelse for etisk regulering av kapitalismen som stanser ved første ledd

av investeringer. Hvorfor ikke bevege seg ned i andre, tredje, n-te ledd for å sørge for at folkets midler ikke ender opp i svartelistede selskaper?

Dette kan imidlertid lett bli kaotisk. På grunn av alle aktørene som er viklet inn i hverandre, vil det fort ende opp som en finansiell utgave av festleken «Six degrees of separation» – hvor påstanden er at man står seks bekjentskaper fra en hvilken som helst person på jorda. I kapitalismen står man maksimalt seks eierskapsledd fra den verste klasebom-bemaker.

Hva er så poenget med å avsløre hvordan Oljefondets eierskap kan knyttes til uetiske foretak? Om ingenting annet, å avsløre dem som vil kaste blå i øynene på folket gjennom aktverdig prat om moralsk ren spekulasjon. Når alt henger sammen med alt, er det vanskelig å slippe uskyldssren fra børsspill.

«I kapitalismen står man maksimalt seks eierskapsledd fra den verste klasebom-bemaker.»